

Karolina Drela

Efektywność programów wsparcia osób bezrobotnych w Szczecinie

Ekonomiczne Problemy Usług nr 103, 19-34

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Karolina Dreła

Uniwersytet Szczeciński

EFEKTYWNOŚĆ PROGRAMÓW WSPARCIA OSÓB BEZROBOTNYCH W SZCZECINIE

Streszczenie

Pomimo rosnącego znaczenia Europejskiej Strategii Zatrudnienia, kraje członkowskie UE zachowują wiele swobody w organizacji i realizacji polityki rynku pracy. Ta opcjonalna wolność polityki dotyczy szczególnie równowagi pomiędzy środkami aktywnymi i pasywnymi, a także szczególnej konstrukcji poszczególnych środków. Dlatego w artykule przedstawiono skuteczność programów pomocy dla bezrobotnych w Szczecinie, gdyż środki aktywnej polityki rynku pracy – takie jak szkolenia, staże, pomoc w poszukiwaniu pracy – są powszechnie stosowane w Szczecinie do walki z bezrobociem.

Słowa kluczowe: rynek pracy, bezrobocie, programy wsparcia bezrobotnych, aktywna polityka rynku pracy.

Wprowadzenie

Zjawisko bezrobocia stanowi poważny problem w funkcjonowaniu współczesnych gospodarek. Wiąże się z nim wiele negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Dlatego bardzo ważne jest, aby w ramach prowadzenia polityki społecznej, dążyć do ograniczania bezrobocia oraz

przeciwdziałania jego skutkom¹. Polityka państwa w ramach przeciwdziałania bezrobociu i jego skutkom, może mieć dwojaki charakter: pasywny bądź aktywny. W szczególności interesujące jest zagadnienie prowadzenia oraz kształtowania polityki państwa wobec rynku pracy, działaniami o charakterze aktywnych programów wsparcia dla osób bezrobotnych. Działania prowadzone w ramach tej polityki mają na celu aktywizację osób bezrobotnych, poprzez aktywne ich wsparcie oraz pomoc w powrocie lub w wejściu na rynek pracy. Samo zagadnienie skuteczności programów wsparcia dla osób bezrobotnych stanowi szeroki temat do dyskusji. W jakim stopniu zadania polityki państwa wobec rynku pracy oraz wsparcia osób bezrobotnych są skuteczne? Czy zgodnie z założeniem polityki państwa, programy wsparcia osób bezrobotnych w znaczący sposób przyczyniają się do spadku bezrobocia? Niniejsze opracowanie jest próbą prezentacji wpływu wybranych aktywnych programów wsparcia na bezrobocie, na terenie miasta Szczecina.

1. Efektywność programów wsparcia bezrobotnych

Mierzenie efektywności programów rynku pracy natrafia na wiele trudności. Należy pamiętać, że głównym celem tych programów – niezależnie od celów szczegółowych – jest ułatwienie osobom bezrobotnym znalezienia pracy (stałej lub okresowej)². Bezpośrednim skutkiem aktywnych programów rynku pracy jest wzrost liczby osób korzystających z tych programów³.

Efektom prowadzonych aktywnych programów wsparcia docelowo powinno być uzyskanie zatrudnienia przez osoby bezrobotne. Programy wsparcia powinny również przyczyniać się do ułatwienia wejścia na rynek pracy osobom bezrobotnym. Ważne jest, aby monitorować skuteczność aktywnych instrumentów wsparcia na rynku pracy i dokonywać jej analizy, tak aby

¹ Skutki bezrobocia negatywnie odbijają się na funkcjonowaniu całego społeczeństwa oraz mogą wpłynąć na spowolnienie rozwoju gospodarczego. Poprzez działania prowadzone przez państwo w ramach polityki społecznej, dąży się do zminimalizowania skutków bezrobocia oraz ograniczenia jego rozmiarów.

² J. Wróbel, *Mierzenie efektywności aktywnych programów rynku pracy*, IPiSS, Warszawa 2005.

³ *Rynek pracy w Polsce w dobie integracji europejskiej i globalizacji*, red. M. Noga, M.K. Stawicka, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2009, s. 62.

wiedza z tego zakresu przyczyniła się również do zwiększenia efektywności tychże działań⁴.

Z pomiarem efektywności wiąże się jeszcze jeden problem, mianowicie z jakiego punktu widzenia oceniamy efektywność. Może być ona analizowana z punktu widzenia optymalności w perspektywie społecznej, czyli jako ułatwienie znalezienia pracy jak największej liczbie osób jej poszukującej. Miernikiem będzie tu zatrudnialność. Ale może być również analizowana z punktu widzenia urzędów pracy. I tutaj miarą efektywności będzie już głównie realizacja budżetu⁵.

Aby ocenić skuteczność wybranych aktywnych form wsparcia dla osób bezrobotnych, wzięto pod uwagę liczbę osób, które wzięły udział w danym programie i uzyskały zatrudnienie w trakcie jego trwania bądź też po jego ukończeniu. Przeanalizowano również wielkość zatrudnienia uzyskaną w trakcie lub ukończeniu danego programu, w aspekcie ogólnej wielkości bezrobocia.

Istotna z punktu widzenia badań efektywności realizowanych programów rynku pracy jest liczba osób, które uzyskały zatrudnienie lub podjęły działalność po zakończeniu udziału w programie. Innym nie mniej ważnym elementem oceny skuteczności, są koszty uczestnictwa i koszty ponownego zatrudnienia⁶.

W 2005 roku po raz pierwszy w ramach statystyki publicznej zostały zgromadzone dane dotyczące liczby osób, które rozpoczęły i ukończyły daną formę aktywizacji oraz w trakcie lub w okresie do 3 miesięcy od zakończenia udziału w programie wsparcia bezrobotnych, podjęły zatrudnienie⁷.

Analizując poszczególne lata badanego okresu (2005–2010) w Szczecinie, pod kątem ilości osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w programie w stosunku do ogółu ilości osób bezrobotnych, należy stwierdzić, iż dla poszczególnych lat stosunkowe wartości przyjmują zróżnicowane wartości. W roku 2005 liczba osób bezrobotnych wynosiła 25 484 osoby.

⁴ M. Maksim, *Efektywność programów zatrudnienia w Polsce – przegląd badań*, w: *Aktywna polityka rynku pracy w Polsce w kontekście europejskim*, red. Z. Wiśniewski, K. Zawadzki, Pracownia Sztuk Plastycznych Sp. z o.o., Toruń 2010, s. 129–140.

⁵ *Rynek pracy w Polsce w dobie...*, *op.cit.*, s. 63; *Efektywność usług i instrumentów rynku pracy służących podnoszeniu kwalifikacji bezrobotnych w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej*, red. P. Błędowski, MPiPS, Warszawa 2008, *passim*.

⁶ K. Nagel, I.M. Smandek, *Polityka Rynku Pracy i źródła jej finansowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010, s. 155.

⁷ *Ibidem*, s. 155.

W roku tym wg danych w wskazanych programach uczestniczyło 3335 osób, z tego 1113 osób podjęło pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w danym programie wsparcia.

W roku 2006 ogólna liczba bezrobotnych wynosiła 21 550 osób. W aktywnych wybranych do analizy formach wsparcia, organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie uczestniczyło 3364 osoby, z tego 1197 osób uzyskało pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w danym programie. W roku 2007 ogólna liczba bezrobotnych wynosiła 11 474 osób. W aktywnych formach wsparcia wzięły udział 3072 osoby bezrobotne, z tego 1409 osób uzyskało pracę w trakcie lub po ukończeniu danego programu. W kolejnym roku ogólna liczba osób bezrobotnych w Szczecinie wynosiła 7394 osób. Udział w programach wzięły 2807 osoby bezrobotne i pracę uzyskało 1332 osoby bezrobotne. W 2009 roku widzimy nagły wzrost ilości osób bezrobotnych. W porównaniu z rokiem 2008, gdzie liczba osób bezrobotnych wynosiła 7394, w roku 2009 liczba tych osób wzrasta do 14 316 osób. W roku 2009, 3081 osób bezrobotnych uczestniczyło w wybranych programach wsparcia, z tego jedynie 766 uzyskało pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w danym programie. W ostatnim roku badanego okresu liczba osób bezrobotnych wynosi 15 667 osób. Udział w wybranych aktywnych formach wsparcia wzięło 5648 osób, z tego tylko 582 osoby uzyskały pracę w trakcie lub po ukończeniu programu. Zestawienie ze sobą ogółu liczby bezrobotnych w danym roku do ilości osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu programu przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Osoby bezrobotne w Szczecinie, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w programie wsparcia bezrobotnych (w latach 2005 – 2010)

Wyszczególnienie	Lata	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba osób bezrobotnych (ogółem)		25484	21550	11474	7394	14316	15667
Liczba osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w programie (ogółem)		1113	1197	1409	1332	766	582
Procentowy udział ogółu liczby osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w programie (ogółem) w stosunku do ogółu liczby osób bezrobotnych		4,6%	5,55%	12,27%	18,0%	5,35%	3,71%

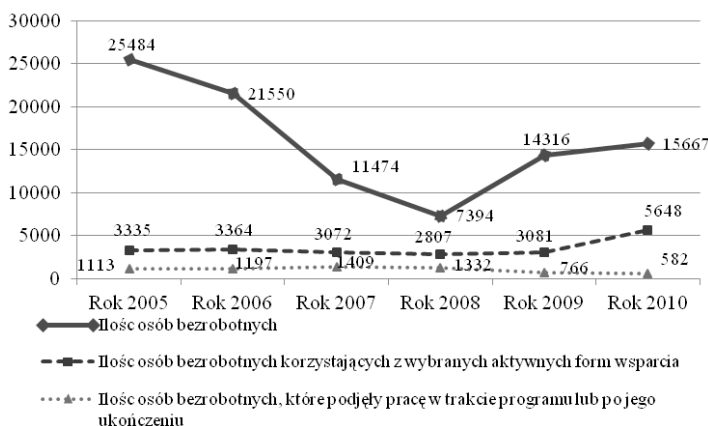
Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Powiatowego Urzędu Pracy w Szczecinie (załącznik nr 4 do sprawozdania MGIP-01, dla lat od 2005 do 2010).

W latach 2005 oraz 2006 udział ogółu ilości osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w programie w stosunku do ogółu ilości osób bezrobotnych, jest na zbliżonym poziomie i wynosi kolejno 4,6% w roku 2005 oraz 5,55% w roku 2006. Wraz ze spadkiem bezrobocia w latach 2007 oraz 2008, można zauważyć, iż więcej osób podejmuje pracę w trakcie lub po zakończeniu programu. W latach 2009–2010 następuje ponowny wzrost bezrobocia, i jednocześnie spadek ilości osób które w trakcie lub po ukończeniu danego programu wsparcia podjęły pracę. Należy więc stwierdzić, iż największej osób podjęło pracę w trakcie lub po ukończeniu programu w roku 2008. Udział ogółu ilości osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w programie w stosunku do ogółu ilości osób bezrobotnych wyniosła w tym roku według danych, na podstawie analizy wybranych form wsparcia, 18,0%. Jest to najwyższy poziom tego wskaźnika w całym badanym okresie. W roku 2008 było najniższe bezrobocie, co mogło przyczynić się do tego, iż większa liczba osób biorących udział w programach wsparcia znalazła pracę. W roku 2007 po gwałtownym spadku bezrobocia w porównaniu z rokiem 2006, pracę podjęło 1409 osób bezrobotnych w trakcie lub po ukończeniu programu. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę bezrobotnych, która wynosiła 11 474 osób, odsetek które podjęły pracę w stosunku do ogółu bezrobotnych wynosi 12,27%. Zauważa się więc, że wraz z spadkiem bezrobocia, coraz więcej osób tym samym podejmuje pracę w trakcie bądź po ukończeniu programu. Najniższy poziom osób, które podjęły pracę w trakcie lub po zakończeniu programu jest widoczny w roku 2010. W roku tym odsetek osób bezrobotnych, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu programu w stosunku do ogółu bezrobotnych wynosi 3,71%. Ogólna liczba bezrobotnych w 2010 roku wynosiła 15 667, natomiast liczba osób które podjęły prace w trakcie lub po ukończeniu programu to 582 osoby.

Rysunek 1 przedstawia jak kształtowała się liczba osób bezrobotnych ogółem dla poszczególnych lat badanego okresu i liczba osób biorących udział w wybranych formach aktywnego wsparcia osób bezrobotnych, w stosunku do liczby osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu udziału w programie wsparcia.

Biorąc pod uwagę liczbę osób, które uzyskały pracę w trakcie lub po ukończeniu programu, jako miarę efektywności aktywnych form wsparcia dla osób bezrobotnych, można stwierdzić, iż najwyższa skuteczność odno-

towana została w roku 2008, natomiast najniższa w roku 2010. Największą skuteczność miały szkolenia zawodowe. Następnie staże oraz poradnictwo zawodowe. Pozostałe wybrane formy aktywnego wsparcia nie wpłynęły znacznie na wyniki analizy.

Rys. 1. Liczba osób bezrobotnych ogółem oraz liczba osób bezrobotnych korzystających z wybranych aktywnych form wsparcia, a liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę w trakcie programu lub po jego zakończeniu (w latach 2005–2010)

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Powiatowego Urzędu Pracy (załącznik nr 4 do sprawozdania MGIP-01, dla lat od 2005 do 2010).

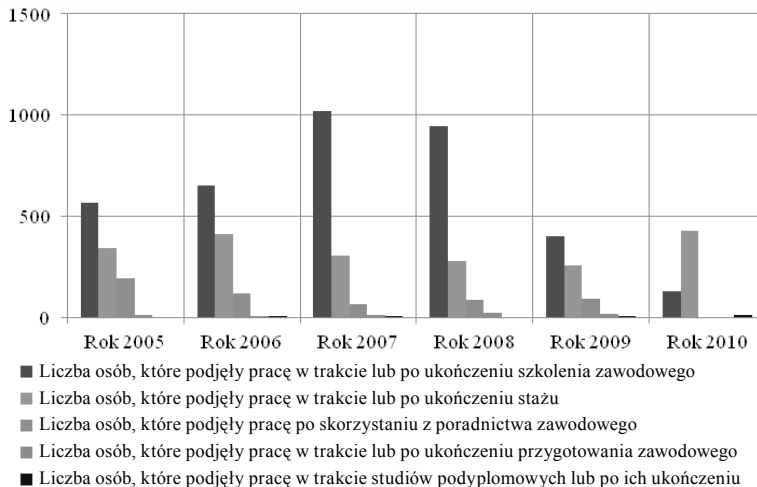
2. Programy szkoleniowe

Programy szkoleniowe, zgodnie z metodologią OECD i UE, obejmują naukę w instytucjach szkoleniowych oraz staże i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy. Mogą one służyć rozwijaniu umiejętności ogólnych uczestników bądź umożliwić im zdobycie kwalifikacji niezbędnych do wykonywania określonych zawodów. Do roku 1996 stanowiły one niewielką część wydatków w ramach polityki aktywnej, ale zdecydowanie wzrosły w kolejnych okresach, w latach 1997–2002 stanowiły około 30% wydatków, a po roku 2004 przekroczyły poziom 40%⁸.

⁸ K. Nagel, I.M. Smandek, *Polityka Rynku Pracy...*, *op.cit.*, s. 157.

Jak wynika z rysunku 2 liczba osób bezrobotnych, które uzyskały pracę w trakcie lub po ukończeniu danego programu jest stosunkowo niewielka, w porównaniu z ogólną ilością osób bezrobotnych dla poszczególnych lat. Biorąc ten wskaźnik pod uwagę jako wyznacznik skuteczności poszczególnych programów wsparcia dla osób bezrobotnych, można stwierdzić, iż nie przyczyniły się one w znaczny sposób do zmniejszenia się ilości osób bezrobotnych w Szczecinie, w latach 2005–2010.

Analizując skuteczność poszczególnych programów wsparcia dla osób bezrobotnych pod względem ilości osób kończących daną formę aktywnego wsparcia, a ilością osób podejmujących pracę w trakcie lub po ukończeniu danego programu, należy stwierdzić, iż największą skuteczność miały szkolenia zawodowe.

Rys. 2. Liczba osób w Szczecinie, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu danego aktywnego programu wsparcia dla osób bezrobotnych (lata 2005–2010)

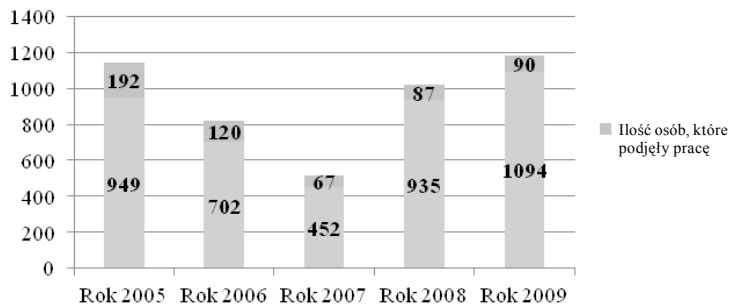
Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Powiatowego Urzędu Pracy (załącznik nr 4 do sprawozdania MGIP-01, dla lat od 2005 do 2010. Rynek pracy w mieście Szczecin, opracowania dla poszczególnych lat).

Doświadczenia krajów OECD wskazują, iż najlepsze efekty w kontekście podnoszenia zatrudnialności uczestników przynoszą szkolenia o ograniczonym zasięgu, raczej krótkie, lecz intensywne i zawierające elementy praktyki w miejscu pracy, przygotowane w konsultacji z pracodawcami na lokalnym rynku. Warunkiem efektywności jest też ściśle adresowanie organizowanych szkoleń –

prawdopodobieństwo podjęcia zatrudnienia najmocniej wzrasta w przypadku kobiet (szczególnie powracających na rynek pracy) lub osób długotrwale bezrobotnych. Szkolenia obejmujące znaczny odsetek bezrobotnych wykazują się ograniczoną skutecznością, szczególnie uczestnictwo w nich stanowi wymóg utrzymania statusu bezrobotnego lub ponowienia praw do zasiłku⁹.

3. Poradnictwo zawodowe

Jeżeli rozpatrywać poradnictwo zawodowe, według danych wykazało się ono małą skutecznością. Rysunek 3 przedstawia, jak kształtowały się wartości liczbowe osób biorących udział w poradnictwie zawodowym i uzyskujących pracę. Istotny jest fakt, iż stosunkowo duża liczba osób bezrobotnych wzięła udział w tej formie wsparcia, jednak już niewielka część tych osób podjęła pracę. Dlatego stwierdza się, że pomimo dużego zainteresowania tą formą wsparcia ze strony osób bezrobotnych, nie odnotowano znaczących efektów działań. Trudno stwierdzić natomiast, co mogło przyczynić się do tego stanu rzeczy¹⁰.

Rys. 3. Liczba osób biorących udział w poradnictwie zawodowym (ogółem), a liczba osób, które podjęły pracę (lata 2005–2009)

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Powiatowego Urzędu Pracy (załącznik nr 4 do sprawozdania MGIP-01, dla lat od 2005 do 2009).

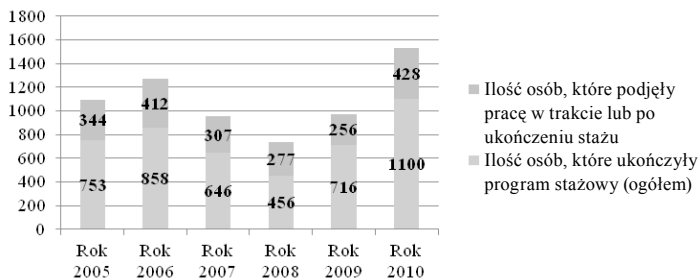
⁹ K. Nagel, I.M. Smandek, *Polityka Rynku Pracy...*, *op.cit.*, s. 158.

¹⁰ Być może wina leży po stronie braku zaangażowania osób bezrobotnych uczestniczących w tej formie aktywizacji zawodowej, albo winny jest brak przygotowania osób prowadzących tego typu formę wsparcia. W każdym bądź razie poradnictwo zawodowe powinno odgrywać znaczącą rolę w procesie aktywizacji osób bezrobotnych i na pewno oczekuje się większych rezultatów z funkcjonowania tej formy aktywizacyjnej.

Największą skuteczność działań w zakresie poradnictwa zawodowego odnotowano w roku 2005. W roku tym spośród 949 osób bezrobotnych biorących udział w tej formie wsparcia, odnotowano iż 192 osoby, które podjęły pracę¹¹. Następnie, niestety z roku na rok obserwuje się spadek ilości osób bezrobotnych biorących udział w poradnictwie, które podjęły pracę.

4. Staż

Dość dużą skutecznością, biorąc pod uwagę liczbę osób bezrobotnych biorących udział, a liczbę, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu danego programu, okazał się staż. Największą skuteczność tej formy wsparcia pod tym względem, odnotowano w roku 2008. W roku tym staż ukończyło 456 osób, z tego 277 osób podjęło pracę. Analizując dane należy stwierdzić, że ta forma wsparcia charakteryzowała się dużą skutecznością pod względem ilości osób biorących udział, a liczby osób, które podjęły pracę w trakcie lub po zakończeniu stażu, w każdym roku badanego okresu. Rysunek 4 przedstawia dane dla poszczególnych lat.

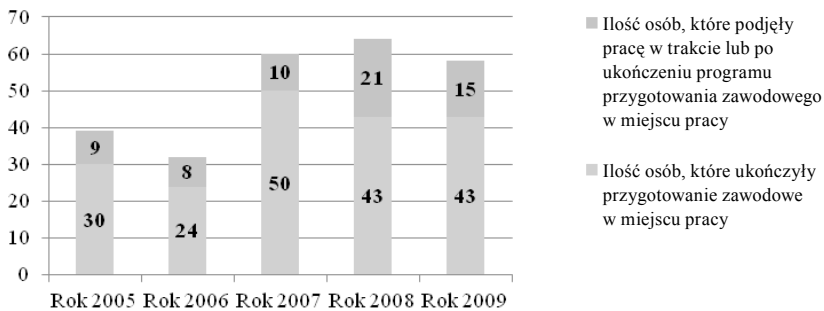
Rys. 4. Liczba osób, które ukończyły program stażowy (ogółem), a liczba osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu (lata 2005–2010)

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Powiatowego Urzędu Pracy (załącznik nr 4 do sprawozdania MGIP-01, dla lat od 2005 do 2010).

¹¹ Brak danych dla roku 2010.

5. Przygotowanie zawodowe

Kolejną formą wsparcia osób bezrobotnych są przygotowania zawodowe w miejscu pracy. Jak wynika z danych, które przedstawia wykres numer 16 niewielka liczba osób bezrobotnych ukończyła tę formę aktywizacji. Jednak analizując dane można stwierdzić, iż stosunek liczby osób, które ukończyły przygotowanie zawodowe a następnie podjęły pracę jest dość zadowalający. Największą skuteczność tej formy wsparcia odnotowano w roku 2008. W roku tym 43 osoby ukończyły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, z tego 21 osób podjęło pracę w trakcie lub po jego ukończeniu. Rysunek 5 przedstawia, jak kształtował się procentowy udział osób bezrobotnych, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu przygotowania zawodowego, w stosunku do ogółu liczby osób bezrobotnych, które ukończyły przygotowanie zawodowe.

Rys. 5. Liczba osób, które ukończyły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy (ogółem), a liczba osób, które podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu programu przygotowania zawodowego (lata 2005–2009)

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Powiatowego Urzędu Pracy (załącznik nr 4 do sprawozdania MGIP-01, dla lat od 2005 do 2009).

W pozostałych wybranych formach wsparcia dla osób bezrobotnych, takich jak: sfinansowanie kosztów studiów podyplomowych, pożyczki szkoleniowe oraz sfinansowanie kosztów egzaminów zawodowych, nie brała udziału duża liczba osób bezrobotnych. W związku z tym nie będą one szczegółowo, kolejno omawiane. Należy jedynie zauważyć, iż w roku 2010, z pośród całego okresu badanego, w tych formach wsparcia wzięło udział najwięcej osób bezrobotnych. 10 osób ukończyło studia sfinansowane z Funduszu Pracy, z tego 13 osób podjęło pracę w trakcie studiów lub w okresie trzech miesięcy od ich

ukończenia. Jedna osoba ukończyła szkolenie finansowane z pożyczki szkoleniowej, i jedna osoba również uzyskała pracę po ukończeniu tegoż szkolenia. 28 osobom bezrobotnym sfinansowano z Funduszu Pracy koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie uprawnień zawodowych, z tego 14 osób podjęło pracę po zdaniu egzaminu lub uzyskaniu licencji.

6. Polityka rynku pracy w Szczecinie – komentarz

Ważnym elementem w procesie realizowania polityki pracy jest obserwacja rynku pracy. Monitoring rynku pracy jest realizowany w ramach prowadzonych programów oraz pod kątem struktury zjawiska bezrobocia na lokalnym rynku pracy. W Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Szczecinie istnieje komórka odpowiedzialna za monitorowanie i analizowanie lokalnego rynku pracy w Szczecinie – Wydział Badań i Analiz¹².

Duże znaczenie w ramach rozwoju polityki pracy oraz efektów jej działań, ma sytuacja gospodarcza na lokalnym rynku. Szczecin jako duży generator rozwoju jest jednocześnie konsumentem wielu produktów, i to właśnie decyduje o dynamice rozwoju wielu gmin i obszarów leżących w bliższym i dalszym sąsiedztwie. Z obserwacji wynika, iż dużo większych inwestycji raczej skupiało się w innych regionach Polski, omijając niestety Szczecin. Wiąże się to być może z uwarunkowaniami ekonomicznymi regionu. Jednak obserwując rzeczywistość nie sposób nie zauważyć rozpoczętych inwestycji związanych z powstawaniem nowych obiektów.

W planie inwestycyjnym przedstawionym przez Prezydenta miasta Szczecina, Piotra Krzystka, duży nacisk kładzie się na inwestycje, które zostaną zrealizowane dzięki Funduszom Europejskim. Plany te zakładają rozbudowę Szczecińskiego Parku Naukowo-Technologicznego przy ulicy Niemierzyńskiej, uzbrajanie obszarów na terenie Trzebusza i Dunikowa oraz na innych terenach przeznaczonych na inwestycje, modernizacja nabrzeży Starówka i Wały Chrobrego w Szczecinie oraz zagospodaro-

¹² Komórka ta bada, jak również wskazuje obszary zmian oraz tendencji. Praca tego wydziału ma duży wpływ na kształtowanie się poszczególnych form wsparcia dla osób bezrobotnych, a obserwacja zmian na rynku pracy jest ważnym elementem funkcjonowania tego systemu.

wanie terenu znajdującego się na Wyspie Grodzkiej¹³. Można stwierdzić, że inwestycje stają się szansą dla gospodarki Szczecina, tym samym dla rynku pracy. Każda kolejna inwestycja wiąże się ze stworzeniem miejsc pracy, a patrząc na wielkość bezrobocia w Szczecinie jest to dobry znak.

Jako przyszłość rynku pracy wskazuje się także rozwój zawodów związanych z najnowszymi technologiami informacyjnymi. Dlatego dużą szansą rozwoju w tym zakresie byłoby przyciągnięcie inwestorów krajowych lub zagranicznych, aby rozwijać przedsięwzięcia pod tym kątem, na lokalnym rynku pracy¹⁴. Czynnikiem determinującym zmiany na rynku pracy jest głównie rozwój nowoczesnych technologii teleinformacyjnych ICT i związana z nimi zmiana stylu pracy i życia. Dziedziny informatyki, telekomunikacji, Internetu i technologii informacyjnych to jedne z najbardziej dynamicznych gałęzi gospodarki. Ostatnie 10 lat charakteryzowało się wręcz skokową dynamiką rozwoju w przedstawianych gałęziach¹⁵.

Szczecin jest miastem z dużymi perspektywami, szczególnie jeśli chodzi o wykorzystanie położenia geograficznego, mianowicie bliskiego sąsiedztwa z Niemcami. Jednak nie do końca wykorzystane zostają uwarunkowania geograficzne. Należałoby skupić się na rozwoju sieci transportu śródlądowego. Sieć wodna pozostaje nie w pełni wykorzystana, z uwagi na brak działań zmierzających do jej usprawnienia oraz możliwości większego jej wykorzystywania. W tej gałęzi gospodarki mogłoby znaleźć zatrudnienie wiele osób bezrobotnych.

W tym miejscu należy wspomnieć o infrastrukturze portowej na terenie miasta Szczecina. Pod tym względem Szczecin ma ogromne zaplecze gospodarcze, które chyba jednak nie jest do końca wykorzystane, a mogło by stworzyć miejsca pracy dla dużej liczby osób. Być może nadzieją są tu

¹³ Opracowanie własne na podstawie strony internetowej <http://szczecin.gazeta.pl>, 19.10.2012.

¹⁴ Jeśli chodzi o wykwalifikowanych pracowników w tym kierunku, należy przyjąć, iż szczecińskie uczelnie wyższe proponują szerokie spektrum kierunków związanych z funkcjonowaniem nowoczesnych technologii. Zarówno w zakresie informatyki, inżynierii, jak i innych tak zwanych przyszłościowych kierunków rynku pracy. Tutaj zauważalny staje się kolejny fakt. Fakt ten dotyczy współpracy nauki z gospodarką. Jest to bardzo ważna kwestia. Współpraca ta mogłaby się przełożyć na szereg innowacyjnych przedsięwzięć i przynieść wiele korzyści dla funkcjonowania rynku gospodarczego.

¹⁵ A. Kraus, B. Kasprzyk, R. Chorób, *Innowacyjne formy wykorzystania nowych technologii informacyjnych na rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2011, s. 116.

inwestorzy, którzy rozwijają bazę przeładunków kontenerowych na terenie miasta Szczecina¹⁶.

7. Konkluzje

Szansę rozwoju instrumentów rynku pracy są niestety nierozzerwalnie związane z ograniczonymi środkami pieniężnymi przeznaczonymi na tego rodzaju cele. Wiadomym jest fakt, iż mniejsze środki przeznaczone na przeciwdziałanie bezrobociu i jego skutkom, tym mniej przedsięwzięć uda się zrealizować. Niektóre formy wsparcia osobom bezrobotnym wiążą się z generowaniem ogromnych kosztów realizacji, co niestety może przyczynić się do zmniejszenia możliwości realizacji poszczególnych programów. Należy skupić się na organizowaniu szkoleń zawodowych, wesprzeć poradnictwo zawodowe, które powinno odgrywać bardzo ważną rolę. Tak jak dzieje się to w krajach OECD. Zagrożeniem niewątpliwie może być słaby rozwój gospodarczy, który może doprowadzić do sytuacji wzrostu poziomu bezrobocia oraz brak miejsc pracy na lokalnych rynkach gospodarczych. Dużo mówi się również o biurokracji, którą są obłożone zarówno instytucje rynku pracy, jak i wymagania dotyczące organizacji i prowadzenia poszczególnych form wsparcia.

Trudno odpowiedzieć jednoznacznie na pytanie jak powinny być kreowane aktywne programy wsparcia dla osób bezrobotnych na szczecińskim rynku pracy i w jakim kierunku powinny być prowadzone działania. Na pewno należy zwrócić szczególną uwagę na prowadzenie szkoleń zawodowych. Można stwierdzić, że ważnym elementem prowadzonej polityki przeciwdziałania bezrobociu i jego skutkom, jak wynika z przeprowadzonej analizy, są szkolenia zawodowe. Stanowią one istotny instrument, który charakteryzuje

¹⁶ Szansą Szczecina i okolic są właśnie porty, które są niedoinwestowane, a przede wszystkim pozbawione odpowiedniej sieci dróg i autostrad, co dławi ich rozwój, obok niezbyt udanych prób innowacji i niestandardowego myślenia o rozwoju. Tu jednak także widać sporo niewykorzystanych szans, z których centrum logistyczne jest tylko jedną, oprócz wielu innych. Jednak w ostatnim okresie można zauważyć, rozwój infrastruktury drogowej w szczecińskim porcie i dróg dojazdowych prowadzących do niego. Między innymi budowa mostu nad rzeką Regalicą i przebudowa ulicy Struga.

się dość dużą skutecznością w porównaniu do pozostałych branż pod uwagę w niniejszej pracy aktywnych form wsparcia¹⁷.

Należy organizować szkolenia zawodowe dla osób bezrobotnych, skupiać się na zawodach najbardziej pożądanym w danym okresie. W perspektywie uruchomienia inwestycji zagranicznych, istnieje szansa na uzyskanie zatrudnienia. Dużą rolę odegrają tu szczebińskie uczelnie wyższe, które przygotowują specjalistów z wielu dziedzin gospodarczych. Ważnym jest, aby istniała współpraca pomiędzy gospodarką a szkolnictwem. Tak, aby istniała spójność i wzajemne uzupełnienie pomiędzy tymi dwoma aspektami życia publicznego. Należałoby zwrócić szczególną uwagę, aby reakcje na zjawiska zachodzące na rynku pracy były w bardzo szybki sposób analizowane i od razu wyciągane z nich wnioski. Istotne jest, aby odpowiednio monitorować rynek pracy, tak aby szkolenia przygotowywać pod wymagania i potrzeby lokalnego rynku pracy.

Ogólnie można powiedzieć, że aby zwiększyć efektywność na przykład szkolenia, trzeba je tak zaprojektować, by były zgodne z potrzebami rynku pracy. Wydaje się, że najskuteczniejszą metodą osiągnięcia tego celu jest pełna współpraca trzech partnerów: urzędu pracy, zakładu zgłaszającego zapotrzebowanie na pracowników oraz instytucji szkolącej¹⁸.

Jak wykazała przeprowadzona analiza poszczególnych aktywnych form wsparcia, duża liczba osób bezrobotnych skorzystała z programów stażowych. Można przypuszczać, że duże zainteresowanie tą formą wsparcia, wiąże się z tym, iż podczas stażu zdobywa się praktyczne umiejętności związane z określonym charakterem pracy. Jest to forma aktywizacji szczególnie wskazana dla ludzi młodych, którzy dopiero wchodzi na rynek pracy i tym samym nie posiadają doświadczenia zawodowego. Dlatego też staż często okazuje się początkiem kariery zawodowej. Nawet jeśli nie kończy się on zatrudnieniem, to osoba kończąca staż ma już doświadczenie zawodowe, co prawda nie wiel-

¹⁷ W szkoleniach brała udział dość duża liczba osób. Ważnym elementem przygotowywania szkoleń są badania rynku pracy. Badania te mają na celu przede wszystkim maksymalnie dopasować rodzaje planowanych szkoleń do potrzeb lokalnego rynku pracy.

¹⁸ Powinno się więc dążyć do zawierania trójstronnych umów szkoleniowych, które gwarantują odpowiednią treść i zakres szkolenia oraz stwarzają większe szanse zatrudnienia osób przeszkolonych. Jeżeli zawarcie umowy trójstronnej nie jest możliwe, program szkolenia bezrobotnych powinien być oparty na pogłębionej analizie zapotrzebowania na różne kwalifikacje i umiejętności na lokalnym rynku pracy. Należy w tym celu wprowadzić regularną metodę monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych; M. Kabaj, *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004, s. 272–273.

kie, ale jest to dobry początek dla osoby wchodzącej na rynek pracy. Podobnie jest jeśli chodzi o przygotowanie zawodowe w miejscu pracy. Te dwie formy aktywizacji różnią się od siebie, jednak mają element wspólny. Mianowicie umożliwiają zdobycie doświadczenia zawodowego. Przygotowanie zawodowe ukończyło w badanym okresie, co prawda niewiele osób, jednak część tych osób uzyskała zatrudnienie.

Kolejną formą aktywnego wsparcia osób bezrobotnych jest poradnictwo zawodowe. Niestety ten rodzaj działania, nie jest w pełni wykorzystywany. Charakteryzuje się małą skutecznością. Jak wynika z badań, traci on na znaczeniu jako forma aktywizacji. Pozostałe formy wsparcia omawiane w pracy, nie objęły zasięgiem swoich działań dużej ilości osób.

Wszystkie działania prowadzone w ramach aktywizacji osób bezrobotnych są ważne, jednak te formy wsparcia wydają się niekompletne, jeśli nie będzie dodatkowych działań, które mają bardzo duży wpływ na funkcjonowanie rynku pracy. Mowa tu o elementach powiązanych z całą gospodarką, a mające również wpływ na rynek pracy, czyli inwestycje i infrastruktura.

Wiadomym jest fakt, iż środki przeznaczone na programy wsparcia osób bezrobotnych są znacznie ograniczone ilościowo, co wpływa niestety niekorzystnie na kreowaną politykę instrumentów rynku pracy. A im mniejsze zasoby finansowe, tym mniej przedsięwzięć uda się zrealizować.

8. Zakończenie

Podsumowując należy stwierdzić, iż największe nadzieje związane z rozwojem szczecińskiego rynku pracy należy pokładać w inwestycjach. Miasto powinno stawiać na przyciąganie inwestorów. Ponieważ wiadomym jest fakt, iż wraz z inwestycjami następują pozytywne efekty w gospodarce. Tworzy się miejsca pracy, a tym samym rzecz jasna zmniejsza się bezrobocie. Wiedza o planowanych inwestycjach powinna być wykorzystana zarówno przez instytucje kreujące programy wsparcia dla osób bezrobotnych, jak również przez ośrodki naukowe, znajdujące się na terenie miasta Szczecina, tak aby przygotowywać specjalistów, którzy znajdą zatrudnienie w nowo powstałych firmach. Aktywne programy wsparcia osób bezrobotnych powinny kłaść nacisk na jak największą skuteczność oraz maksymalizację aktywizacji osób bezrobotnych. Szczecin to

miasto z dużymi perspektywami, które powinny zostać wykorzystane w jak największym stopniu. Szansą jest wprowadzona strategia rozwoju miasta Szczecina, która może przyczynić się do wielu pozytywnych zmian.

Literatura

- Efektywność usług i instrumentów rynku pracy służących podnoszeniu kwalifikacji bezrobotnych w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej*, red. P. Błędowski, MPiPS, Warszawa 2008.
<http://szczecin.gazeta.pl>.
- Kabaj M., *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004.
- Kraus A., Kasprzyk B., Chorób R., *Innowacyjne formy wykorzystania nowych technologii informacyjnych na rynku pracy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2011.
- Maksim M., *Efektywność programów zatrudnienia w Polsce – przegląd badań*, w: *Aktywna polityka rynku pracy w Polsce w kontekście europejskim*, red. Z. Wiśniewski, K. Zawadzki, Pracowania Sztuk Plastycznych Sp. z o.o., Toruń 2010.
- Nagel K., Smandek I.M., *Polityka Rynku Pracy i źródła jej finansowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010.
- Rynek pracy w Polsce w dobie integracji europejskiej i globalizacji*, red. M. Noga, M.K. Stawicka, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2009.
- Wróbel J., *Mierzenie efektywności aktywnych programów rynku pracy*, IPiSS, Warszawa 2005.

THE EFFECTIVENESS OF UNEMPLOYMENT ASSISTANCE PROGRAMS IN SZCZECIN

Summary

Despite the increasing importance of the European Employment Strategy, the EU member countries retain much discretion in the organization and implementation of Labour Market Policies. This discretionary policy freedom applies particularly to the balance between active and passive measures as well as to the specific design of individual measures. Therefore this paper presents the effectiveness of unemployment Assistance Programs in Szczecin, because measures of Active Labour Market Policy – such as training, internships and job search assistance – are widely used in Szczecin to combat unemployment.

Translated by Karolina Dreła